

מצרים מצרים It was chessed that got us out of

1) ספר אהבת חסד של החפץ חיים פרק חמישי

* הגה"ה. והנה עתה שמדת הדין גברה מאד על העולם, ואין שום עצה להנצל מידי צרות המתחדשות יום ניום, מה מאד יש להתחזק במדת החסד כדי שעל ידי זה יתעורר מדת החסד העליונה, ויקים עלינו מה שאמר הכתוב (הושע ב, כא): "וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים". ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (בראשית רבה פרשה ל"ג, ג, מעין זה) ג, שאומר הקדוש ברוך הוא: ומה אלו שהן בעצמן צריכין חסד, עושין חסד אלו עם אלו — אני שאני מלא חסד ורחמים, על אחת כמה וכמה שאני צריך לגמל חסד עם בריותי. ונראה לי שזהו מה דאיתא בתנא דבי אליהו רבה בסוף פרק כ"ג, כשהיו ישראל במצרים נתקבצו כלם וישבו יחד, משום שהיו כלם באגדה אחת, וכרתו ברית יחד שיעשו גמילות חסדים זה עם זה, וישמרו בלבבם ברית אברהם יצחק ויעקב ד, ולעבד את אביהן שבשמים לבדו, ושלא יגיהו לשון בית יעקב אביהן, ושלא ילמדו לשון מצרים וכו', עין שם. ומה היה הפרישות ברית לגמילות חסדים? אלא הענין כך הוא: כי הם כשראו שאין שום עצה להנצל מגזרותיו של פרעה, והשעבוד הולך ומתגבר יום יום, מה עשו? נתקבצו באגדה אחת וטכסו עצה מה לעשות לזה, והספימו ביניהם שילכו בדרך השם לבדו, ולא ישנו את שמם וילשונם, גם פרתו ברית יחד לגמל חסד זה עם זה, הינו שעל ידי זה יתעורר למעלה חסד של השם יתברך עליהם, וממילא יבטלו לבסוף גזרותיו של פרעה. ובאמת כן היה לבסוף, שדבר זה היה סבה לגאלה, וכדכתיב (שמות טו, יג): "נחית בחסדך עם זו גאלת, גהלת בעזך וגו'", ואיתא בפסיקתא [הו"בא בילקוט שמעוני בשלח (רמז רנ"א)]: "נחית בחסדך" — זו גמילות חסדים, "גהלת בעזך" — זו תורה. כי באמת תורה היה גם כן במצרים, כדאיתא ביומא (כ"ח: ז) דאף כשהיו ישראל במצרים לא פסקה ישיבה מהם, [דאף שהתורה לא נתנה עדין, למדו שם כל המצוות פרטיות שקבלו מפי האבות]. ונראה, שזהו מה שאמר הכתוב (ירמיה ב, ב): "כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריהך אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר", וקחשיב פה שלשה דברים כסדרן, ד"חסד נעוריהך" הינו מה שעשו חסד בימי נעוריהן במצרים, "אהבת כלולתיך" — קבלת התורה שהיה אחר כך, ואחר כך: "לכתף אחרי במדבר וגו'".

[ראה עוד לקמן סוף פרק י"ד].

2 שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעג סעיף א

ובעל הבית לא ימזוג בעצמו, רק אחר ימזוג לו דרך חירות

Breaking the Matza

3 שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעג סעיף ו

נוטל ידיו לצורך טבול ראשון ולא יברך על הנטילה, ויקח מהכרפס פחות מכזית ומטבלו בחומץ ומברך < בורא פרי האדמה ואוכל, ואינו מברך אחריו. ויקח מצה האמצעית ויבצענה לשתיים, ויתן חציה לאחד מהמסובין לשומרה לאפיקומן ונותנין אותה תחת המפה, וחציה השני ישים בין שתי השלימות ויגביה הקערה שיש בה המצות ויאמר: הא לחמא עניא, עד מה נשתנה

4 מגן אברהם סימן תעג ס"ק כ

ויבצענה לשתיים. דבעי לחם עוני דדרכו של עני בפרוסה

Starts with sensitivity

5 שמות פרק ו פסוק יד - טז (פרשת וארא)

(יד) אֱלֹהֵי רְאשֵׁי בֵּית־אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּאֵי חֶצְרוֹן וְכַרְמֵי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן

(טו) וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יִמְוָאל וְיִמִּין וְאֶהֱד וְיִכִּין וְצֹחַר וְשְׂאוּל בֶן־הַכְּנַעֲנִית אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת שִׁמְעוֹן

(טז) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־לֵוִי לְתַלְדֹתָם גִּרְשׁוֹן וְקַהַת וּמְרָרִי וְשִׁנִּי חִי לֵוִי שִׁבְעֵי וְשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה

6 של"ה

ד "אלה ראשי בית־אבותם בני ראובן" וגו', "ובני שמעון" וגו', ואלה שמות בני לוי (שס ו יד-טז). קשה למה אמר תבת "שמות" אצל לוי, יותר ממה שאמר בראובן ושמעון. הענין הוא, כי שבט לוי לא היו בגלות, ולוי ידע דבר זה ורצה להשתתף בצרת הצבור. מה עשה, קרא שמות לבניו על שם הגלות,

דהינו שם "גרשון" – על שם פי גרים' הם בארץ לא להם; ושם "קהת" – על שם שניהם 'קהות'; ושם "מררי" – על שם "וימררו את־חיהם" (שס ו, טז); וזה שאמר: "ואלה שמות בני לוי". ומבאן ילמד האדם להשתתף בצער הצבור, אף על פי שאין הצרה מגעת לו. וכן הודיע השם יתברך למשה רבנו

Not just the Leviim

7 שמות פרק א פסוק יא (פרשת שמות)

וַיִּשְׂמוּ עָלָיו שְׂגָרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוּ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּנוּ עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעֹה אֶת־פִּתּוֹם וְאֶת־רַעַמְסֵס

So they set taskmasters over them to oppress them with forced labor; and they built garrison cities for Pharaoh: Pithom and Raamses.

8 רמב"ן

שם על העם מס לקחת מהם אנשים לעבודת המלך, ומינה על המס שרים מן המצריים שיקחו מהם כרצונם אנשים לפי העבודה, חליפות, חדש או יותר יהיו בבנין המלך, ושאר הימים בביתו: והשרים האלה צוו אותם שיבנו ערים לפרעה.

Pharaoh imposed a tribute upon the Israelite people to take men from them for the king's projects. He appointed Egyptian officers over the tribute to take men at will in turns to serve for a month or more in the royal building-projects and the rest of the days [they remained] at home. These officers commanded the Israelites to build cities for Pharaoh

End with a Beracha

9 שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תכט סעיף א - ב

שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום. הגה: ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח. וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה

סעיף ב

אין נופלין על פניהם בכל חדש ניסן